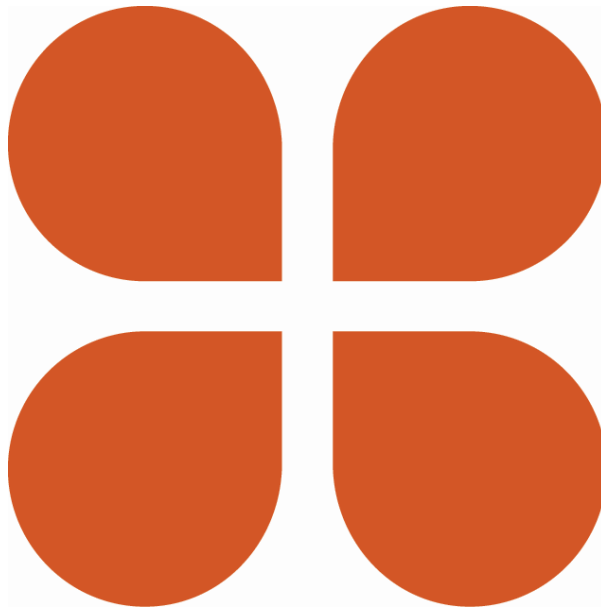

Runrapport från Riksantikvarieämbetet

Ett nyfunnet runstensfragment från Skånela kyrka, Uppland

Riksantikvarieämbetet 2011

Box 1114

621 22 Visby

www.raa.se

riksant@raa.se

Datum 2011-11-08
Dnr 322-04013-2011

Avdelning
Förvaltningsavdelningen
Enhet Kulturvårdsstöd
Författare Magnus Källström

Ett nyfunnet runstensfragment från Skånela kyrka, Uppland

Under 2009 genomfördes en omläggning av en del av den södra kyrkogårdsmuren vid Skånela kyrka. Eftersom flera runstensfynd tidigare hade gjorts i denna mur fanns förhoppningar om att ytterligare runstensfragment skulle komma i dagen, men så skedde inte. Däremot flyttades ett runstensfragment som tidigare hade suttit på utsidan av muren och ställdes upp på en liten backe på den södra sidan om den lilla väg som går på baksidan av kyrkogården. Detta fragment iaktogs och avbildades redan av Richard Dybeck 1868 (se M. Källström i *Fornvännen* 91 (1996), s. 214 f.), men förbisågs vid utgivningen av *Upplands runinskrifter* 1940–58 och återupptäcktes först sommaren 2003 av Torbjörn Elverheim (Fragmentet är ej upptaget i Fornminnesregistret).

Vid ett tillfälligt besök vid Skånela kyrka den 30 juni i år fick jag en ingivelse att vända på ett litet stenstycke som låg allra överst på insidan av den nyomlagda kyrkogårdsmuren, ca 10 m V om öppningen i muren (fig. 1). På den sida av stenen som hade varit vänd inåt muren uppenbarade sig då ett runband med två tydliga runor (fig. 2–3).

Fig. 1. Fragmentet där det låg i muren. Foto Magnus Källström 2011.

Fig. 2. Samma fragment men vänt. Foto Magnus Källström 2011.

Gråspräcklig granit. Storlek: 19 × 9 cm. Tjocklek: 14–17 cm. Runhöjd: 6 cm.

Inskrift:

...ti...

Till läsningen: Bistavarna i 1 **t** är lågt ansatta. 2 i är fullständigt bevarad. Därefter finns inget ristat trots att avståndet till brottkanten uppgår till 7 cm. Troligen beror det på att ytan här är ganska ojämn.

Stenmaterialet påminner mycket om de fragment som jag har behandlat i den ovannämnda artikeln och som tillsammans utgör delar av parstenen till runstenen U 297, som står rest norr om kyrkan. Tre av dessa fragment förvaras numera i en låst bod på den södra sidan av kyrkogården och jag kunde därför inte göra några direkta jämförelser, även om textinnehållet antydde att det kunde finnas passning. Vid ett senare besök den 22 september flyttade jag tillsammans med Gunilla Nordin, kyrkvaktmästare i Skånela, det nyfunna fragmentet till boden och kunde då konstatera att fragmentet mycket riktigt hade direkt passning till ett av de tidigare kända fragmenten och att det har tillhört den högra kanten av stenen. Runorna **ti** utgör resterna av ordet *æftir*, vars avslutande **r**-runa delvis finns bevarad på det andra fragmentet.

Fig. 3. Detaljbild. Foto Magnus Källström 2011.

Inskriften kan nu återges på följande sätt (jfr M. Källström, *Mästare och minnesmärken. Studier kring vikingatida runristare och skriftmiljöer i Norden* (2007), s. 407):

...ub...t × raisa × s...tir × s-...ar-...-η · -...ti
 [l]öb[*orn* lē]t ræisa s[tæina æf]tir S[igb]l[*orn*], faður s[*inn*]. ... [r]s[ti](?).
 »Jobjörn lät resa stenarna efter Sigbjörn, sin fader. ... ristade(?).

Av stenen känner vi alltså för närvarande fem delar. Av dessa har de fyra fragment som förvaras i boden direkt passning och borde alltså kunna sammanfogas. Däremot saknas ett större stycke mellan dessa och fotstycket.

Av de nämnda fragmenten är det endast de två fragment, som påträffades i den södra kyrkogårdsmuren 1978 (beskrivna av Th. Snædal i *Fornvännen* 74 (1979), s. 245 f.), som finns upptagna i Fornminnesregistret (Raä Skånela 198:1). De nytillkomna fragmenten borde dock kunna registreras under samma nummer.

I boden förvaras också två runstensfragment som tidigare hade sin plats ovanpå respektive i den norra kyrkogårdsmuren: U 298 samt ett fragment som uppmärksammades 1959, men som aldrig har blivit publicerat (U ATA 5734/59). Dessa är i Fornminnesregistret upptagna som Raä Skånela 111:1–2. Båda

stenarna är i behov av rengöring och förvaringen av samtliga fragment som i dag finns i boden borde framöver lösas på ett bättre sätt.

Stockholm 2011-11-08

Magnus Källström
fil. dr, post-doc. inom runforskningsområdet

Kopia till:

Länsstyrelsen i Stockholms län, Enheten för kulturmiljö
Norrunda församling, Svenska kyrkan i Märsta
Anders Wikström, Sigtuna Museum